

Sygn. akt I CSK 411/22

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Kowalski

w sprawie z wniosku G. M.

z udziałem D. M., U. B., Gminy P., K. B., G. B., M. P. M., A. E. M.

o zasiedzenie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 27 października 2020 r., sygn. akt I 1 Ca [...],

I odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II przyznaje adwokatowi B. W. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczynie z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu,

ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie, zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest przecież jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej wnioskodawczynie G. M. od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 27 października 2020 r.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca G. M. wskazała na przesłankę z art. 398⁹ §1 pkt 1 k.p.c., formułując dwa zagadnienie prawne. Odnosząc się do tej przesłanki należy wskazać, że Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli skarżący wykaże, że wskazane przez niego zagadnienie prawne posiada właściwość „istotności”, która polega na tym, że zagadnienie to stanowi kwestię dotychczas niewyjaśnioną i nierozwiązaną w orzecznictwie sądowym, a więc cechującą się nowością, a którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. Powołanie się na tę przesłankę przedsądu, wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienie z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/2018 r., niepubl.; postanowienie z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 13/2018, niepubl.; postanowienie z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl.). Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem prawnym oraz czy jest to zagadnienie istotne (por. postanowienie SN z dnia 13 lipca 2012 r., III UK 7/12, nie publ.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że sformułowane przez skarżącą zagadnienia sprowadzały się do potrzeby

dokonania przez Sąd Najwyższy udzielenia odpowiedzi na dwa pytania. Pierwsze dotyczyło kwestii: „czy prawidłowa wykładnia art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny powinna prowadzić do przyjęcia, iż do terminu zasiedzenia nie dolicza się okresu sprzed roku 1965 r., czyli sprzed obowiązywania zakazu zasiedzenia mienia państwowego, czy też przepisy uchylające zakaz zasiedzenia nieruchomości państwowej obejmują swym zakresem cały okres nawet sprzed wprowadzenia kodeksu cywilnego?”, przy czym skarżąca zaprezentowała dwie interpretacje tego zagadnienia. Pierwsza zakładała, że do okresu posiadania, o który stosownie do art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321) skraca się termin zasiedzenia, dolicza się także okres posiadania sprzed wejścia w życie przepisów wyłączających możliwość zasiedzenia nieruchomości. Na okoliczność drugiej – przeciwniej interpretacji skarżąca zaprezentowała zwięzły wywód prawny, przy jednoczesnym powołaniu się na uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/01, OSNC 2002, nr 9, poz.10 sprowadzający się, co do konieczności ochrony interesów Skarbu Państwa, w sytuacji procedowania przez sądy spraw o zasiedzenie w sytuacji długotrwałego posiadania. Skarżąca przychyliła się do pierwszej ze wskazanych interpretacji prezentując na okoliczność dowiedzenia słuszności swojego zapatrywania zwięzły wywód, którego istota sprowadzała się do doniosłości konstytucyjnej zasady równości. Tymczasem, jak wyczerpująco wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego w danej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, kiedy to podczas jej rozpoznawania wyłania się abstrakcyjny problem prawny istotny dla rozwoju orzecznictwa i nauki prawa i z tego względu wymagający interwencji jurysdykcyjnej tego Sądu, a które wcześniej Sąd Najwyższy nie wyjaśnił (por. postanowienie SN z 21 stycznia 2014 r., I PK 220/13, niepubl.). Ponadto nie stanowi istotnego zagadnienia kwestia sprowadzająca się do zwykłej wykładni prawa i jego zastosowania w konkretnym stanie faktycznym (por. postanowienie SN z 20 września 2011 r., I PK 52/11, niepubl.). Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, że rekomendowane Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne zostało już obszernie wyjaśnione w jego orzecznictwie i nie można przypisać mu koniecznego waloru nowości. Zgodnie

z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U.1990.55.321) jeżeli przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących po wejściu w życie tej ustawy prowadzi do zasiedzenia, zasiedzenie biegnie od dnia wejścia jej w życie; jednakże termin ten ulega skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę. Wykładnia tego uregulowania była przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego, a kompleksowa analiza zagadnień związanych z obszarem jej regulacji dokonana została w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/01 i objęła także stanowiska wynikające z dotychczas wydanych orzeczeń sądowych. W uchwale tej wskazano, że okres posiadania przed wejściem w życie przepisów wyłączających zasiedzenie nieruchomości państwowych nie ma prawnego znaczenia ani dla oznaczenia okresu, o który skraca się termin zasiedzenia takiej nieruchomości, ani dla ustalenia czasu posiadania niezbędnego do jej zasiedzenia. Sąd Najwyższy stwierdził, że skutkiem uregulowania początku terminu zasiedzenia nieruchomości państwowej na dzień wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 1990 r., czyli na dzień 1 października 1990 r., było stworzenie sytuacji porównywaney do skutku przerwania biegu zasiedzenia. Sformułowanie zawarte w art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. „stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących po wejściu w życie ustawy prowadzi do zasiedzenia” odnosi się zarówno do wypadków, w których nieruchomość w chwili wejścia w życie przepisów wyłączających zasiedzenie nieruchomości państwowych była już przedmiotem własności państwowej, jak i wypadki, w których nieruchomość stała się przedmiotem takiej własności dopiero po wejściu w życie tych przepisów. W tym drugim wypadku także możliwe jest skrócenie ustawowego terminu zasiedzenia o czas posiadania niemogącego prowadzić do zasiedzenia nieruchomości, ze względu na to, że stała się ona przedmiotem własności państwowej, nie więcej niż o połowę tego terminu. Jeżeli nieruchomość stała się przedmiotem własności państwowej po rozpoczęciu biegu zasiedzenia, to czas, o który podlega skróceniu termin zasiedzenia obejmuje zarówno posiadanie istniejące przed, jak i po nabyciu nieruchomości

przez Państwo, ponieważ jedno i drugie składało się na stan, który nie mógł doprowadzić do zasiedzenia. Stanowisko zawarte w uchwale zostało zaakceptowane w późniejszych orzeczeniach, w tym w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., III CZP 100/05 (OSNC 2006, nr 6, poz. 95).

Drugie, natomiast, zagadnienie odnosiło się do problemu: „czy art. 176 § 2 k.c. w zw. z art 677 k.p.c., art. 5 k.p.c. i art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji obliguje sąd do stwierdzenia zasiedzenia nieruchomości przez wnioskodawczynię, jeżeli zsumowane okresy poprzedników prawnych i następcy dają podstawy do zasiedzenia przez nią nieruchomości w sytuacji braku tak sformułowanego wniosku, czy też sąd do stwierdzenia zasiedzenia nieruchomości przez wnioskodawczynię potrzebują tak sformułowanego wniosku przez wnioskodawczynię, a inne rozstrzygnięcie należałoby zakwalifikować jako orzeczenie poza zakresem?”. Skarżąca na okoliczność dowiedzenia swojego zagadnienia zaprezentowała wywód, którym powołała się na rozbieżność dotychczasowego orzecznictwa odnośnie do zaprezentowanego problemu, z tym, że nie podała chociażby przykładowych orzeczeń sądów, z których wynikałaby ta rozbieżność. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd zgodnie z którym w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia związanie sądu granicami żądania (art. 321 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.) obejmuje wskazanie - przez wnioskodawcę lub innego uczestnika postępowania - podmiotu, który miał to prawo nabyć; przedmiotowego związania nie wyłącza art. 677 § 1 w związku z art. 610 § 1 k.p.c. (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2015 r., III CZP 112/14, OSNC 2015, nr 11, poz. 127 i z dnia 19 października 2017 r., III CZP 49/17, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 71, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2018 r., II CSK 527/17).

Podsumowując, w przedmiotowej sprawie, powołana przez skarżącą przesłanka „istotnego zagadnienia prawnego” nie została wykazana. Sąd Najwyższy nie dopatrył się również okoliczności, które determinowałyby nieważność postępowania, którą to przesłankę Sąd ten bierze pod uwagę z urzędu.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).